

Devlet aklının ötesinde...

Akif Emre, 9 Şubat

http://www.yenisafak.com/yazarlar/akifemre/devlet-aklinin-otesinde-2036061?utm_source=partners&utm_medium=gazeteoku.com&utm_campaign=feed

Türkiye'de sistem denilen müesses nizamın hem kendi içinde hem toplumsal taleplere göre dönüşümü hep sancılı olmuştur. Temelde teknik bir sorun gibi görünen bu durum siyaset elitleriyle toplumsal taban arasındaki ilişkileri doğrudan etkileyerek, krizlere neden olur.

Bu ilişki biçimini tersinden de okumak mümkün. Siyasal erkin sahiplendiği, hatta bunu toplum mühendisliğine dönüştürdüğü, genel çerçevede batıcılık idealinin toplumla olan kan uyuşmazlığından beslenir. Bu temel açmaz zamanla piramidin tepesi ile tabanı arasında aşılmaz bir güven sorununu ortaya çıkarıyor olması yakın siyasi tarihinin özetidir.

Siyaset gibi toplum da değişti, dönüştü. Ancak müesses nizamın alışkanlıklarının, daha doğrusu ideolojik kodlarının zaman ve topluma karşı direndiği de bir vakıa. Olanca devlet tecrübesine belki de bu onulmaz çelişkiye rağmen sistemi yürütme hususunda pratik devlet aklının zaman zaman tezahürleri hep canlı oldu.

Devlet aklındaki bu pratiklik, sistemin işlemlerini sağlasa da uzun vadede stratejik akla dönüşmeyince kesintilerin yaşanması kaçınılmaz oluyor.

Darbeler tarihini, sistemdeki siyasal pragmatizmin tıkandığı durumlarda müdahalesi olarak okumak, meşrulaştırıldı bugüne dek. Sistemin pratik aklını devreye koyarak uyguladığı çözümün toplumsal sonuçları, ortaya çıkan travmalar, zedelenen adalet duygusu gibi temel sorunlar biriktikçe, meselenin palyatif müdahalelerle geçiştirilemeyeceği her seferinde yeniden karşımıza bel del olarak çıkıyor.

Türkiye siyasi yakın tarihin en önemli kırılmalarından birini yaşıyor, olağanüstü süreçten geçiyor. Bizzat sistemin yeşerttiği en hafif tabiri ile izin verdiği bir yapılanmadan kurtulmak için sancılı operasyonlar yapılıyor.

Bu yeni durumu diğerlerinden ayıran husus toplumun dini, sosyal, kültürel ortak paydasına yaslanarak dallanıp budaklanan bir yapının yine belli oranda kontrol dâhilinde nüfuz ettiği bürokrasiden, akademiden, hâsılı sistemin kılcal damarlarından ayıklanmaya çalışılması. Sisteme nüfuz eden bu yapının öncekilerden farkı, hem toplumsal aidiyeti hem beslendiği kültürel ortam itibari ile Anadolu'nun insan ve ekonomik birikimini istismar eden örgütsel girişim olmasıdır. Bu durum siyaset elitlerin de toplumun da bürokratik erke bakış ezberini bozan tümüyle yeni bir hal olarak ortaya çıkıyor.

Burada işin örgütsel ve fikriyat boyutu itibariyle dikkat çeken husus, mevcut operasyonun hedefindeki dini görünümlü yapılanmanın sanılanın aksine yerli olmamasıdır. Yani devlet aklının, bu

yapının, sofistike bir örgütlenme ve bir kült olarak küresel ilişkilerin bir parçası olduğu kanaatine varmış olmasıdır.

Müesses nizamın pratik iş tutuş tarzına uygun olarak muhtemel tehlike olarak gördüğü, yükselişe geçeceğini, düşündüğü dini akımlara karşı içerden bir emniyet supabı olarak işlevsel gördüğü yapının kendi kontrolünden çıkmasının sonuçları yaşanıyor.

Dünyanın her yerinde devlet geleneğine sahip her siyasal yapı, uyrukları arasında sakıncalı gördüğü siyasalı ideolojik hatta dini yapıları etkisizleştirir; şartlar gerektirdiğinde aynı grupların önünü açabilir. Ancak hiçbir devlet yabancı güçlerin uzantısı oluşumları affetmez. Türkiye'de sistem içi temizliğe dönüşen, muhtemelen devlet kararı olarak yürütülen operasyonların mahiyetinin özeti... Bu operasyonları diğerlerinden ayıran husus ise dini bir görüntü adı altında toplumsal meşruiyeti kullanmış olmasıdır.

Resmi tanımlamayla FETÖ operasyonları çerçevesinde yapılan ihraç ve adli takipler bir yanda devletin zaten bildiği unsurları ayıklama çabaları iken diğer tarafta meydana getirdiği hasarın toplumsal maliyet olarak karşımıza çıkması da kaçınılmaz görünüyor.

Olağanüstü şartlarda uygulanan olağanüstü operasyonların sistemin yeniden yapılanmasına yönelik olduğu anlaşılıyor. Her şeyi müesses nizamın gerekleri açısından meşrulaştırılan uygulamaların adalet ilkesini de, maşeri vicdanı da yaralama potansiyeli her zaman vardır. Kaldı ki kimi uygulamaların şimdiden toplumsal yaralar açtığı söylenebilir.

Devlet aklının pratik zekâsı bu uygulamada da devreye girmiş, bu arada FETÖ ilişkilerinden bağımsız muhalif görülenlere yönelmiştir. Açıktan başka terör örgütlerine destek verenler bir yana, düşünsel anlamda muhalif olanlar, İslamcılar da bu tasfiyeden nasibini almaktadır.

Vicdan ve adalet duygusunu yaralayan uygulamalarda farklı bir kaç nüfuz alanı devreye giriyor:

- Şahsi hesap ve kariyeri açısında rakip gördüğünü FETÖ üyesi olarak ihbar eden ahlak yoksunluğu.
- Kripto tiplerin kendi konumlarını garantiye almak için yaptıkları ihbarlar. Bu şekilde hem aktif mücadele eden bir yetkili devre dışı bırakılmış oluyor hem kendi konumunu güçlendiriyor.
- Olur olmaz her ihbarı araştırmadan işlem yapan bürokratların risk almaktan kaçınan uygulamaları. 'Suçsuzsa nasıl olsa ortaya çıkar' mantığı ile işlem yapılan insanların toplum nezdinde düşükleri durum ve mağduriyetlerin bakiyesi sanılandan çok fazla
- Sistem içine yerleşen ulusalcı, seküler tiplerin bu arada ideolojik rakiplerini yani asıl hedeftekileri ortadan kaldırma kurnazlığı. Özellikle İslami kimlikli muhalif ya da aykırı duran sembolik isimlerin bu yöntemle cezalandırıldığı çok net.

Bir sistemde 'devlet aklı ve devlet maslahatı'nın üstünde değerler yoksa despotizme yol açar. Önce adalet, ahlak ve toplumsal sorumluluk. Siyasilerin, bürokratların yanlışlarını frenleyecek başka ne var elimizde?

Olağanüstü dönemlerden geçiliyorsa eđer ol/ađan deđerlerimizde olağanüstü hassasiyet gözetmek gerekir.